

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערב חג הסוכות תשע"ז שנה ג' גליון 108

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: היהודי בסוכות זוכה להיות ככהן גדול ולכן רשאי להיכנס אל הסוכה

והאות ס', ואילו האות ה' רומזת אל בעלי התשובה וכדברי הגמרא במנחות (כ"ט:): ומפני מה נברא העולם הזה בה"י? מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא. ומ"ט תליא כרעיה? דאי הדר בתשובה מעיילי ליה. להורות, כי השגת אורה של הסוכה תלוי במידת הרוחניות של האדם.

כשם שמצינו אצל ענני הכבוד שהיו אור רוחני מזיו השכינה, שהיתה שונה ההשפעה בין כל אחד ואחד לפי רמתו הרוחנית. ולכן אותם גויים – ערב רב, שעלו עם ישראל ממצרים, לא היו ראויים כלל שהעננים יחסו עליהם אלא הם שכנו בצידו המחנות, ששם שכנו אף הצאן והבקר (זוה"ק פרשת כי תשא).

ונראה, מצינו דמיון בין הסוכה אל קדש הקדשים, הגמרא בסוכה (כ"ז:): אומרת: כל ישראל ראויין לישב בסוכה אחת. והיינו מליוני אנשים ראויים להיכנס למקום של סוכה אחת, וזה דומה מאוד למה שמצינו בקדש הקדשים "מקום ארון אינו מן המידה" (יומא כא סוע"א).

עוד מצינו בספר יסוד יוסף (פרק ע"ז) וז"ל: ...וכל פעם שישתכל בסכך שעל פניו, יפול עליו פחד ה' והדר גאוונו, ויחשוב כי הסכך הם שני שמות הוי"ה ואדנ"י, והם סוד תרין כרובים הסוככים בכנפיהם על הכפורת "ופניהם איש אל אחיו" (תרומה כ"ה, כ"א), על כן נקרא גם כן "סכך" שמסוככת על בני אדם, ישראל היושבים בסוכה. עכ"ל. מפורש אם כן, כי הסוכה היא בחינת קדש הקדשים – מקום הכרובים.

הגמרא בסוכה (יא:): מביאה ברייתא בה נחלקו רבי אליעזר ורבי עקיבא מדוע מקיימים מצות סוכה, רבי אליעזר סובר זכר לענני הכבוד, ואילו רבי עקיבא סובר זכר לסוכות ממש.

ונראה לבאר מחלוקתם בדרך של "אלו ואלו דברי אלהים חיים" (עירובין יג:), בהקדם מה שיש לשאול, מדוע התורה אומרת "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות" מה באה מילת "האזרח" ללמד?

הגמרא בתענית (ט.) אומרת, כי עם ישראל זכו לענני הכבוד במדבר בזכות אהרן הכהן. וכותבים התוספות (סוף פרשת פקודי) בשם רבי יהודה בר שמריהו: ויש חילוק בין עננים סתם ובין ענני הכבוד, כי הא' דים העננים העולים מקיטור הארץ אינם כמו ענני הכבוד, כי ענני הכבוד הם מזיו השכינה והם חיים בעלי דעת ומדברים. ע"כ.

נמצא כי ההסתופפות תחת ענני הכבוד היה תחת כנפי השכינה. והסוכה שהיא זכר לענני הכבוד, היא בחינה גבוהה זו של תחת כנפי השכינה.

מטעם זה נקראת הסוכה בשם "סכה" חסר ו', כי צורת ענני הכבוד נרמזים במילת: "סכה", שכתב רבינו בחיי (סוף פרשת בשלח): אלא כשישראל עושים רצונו של מקום העננים נפתחים כצורת כ, וכשאין עושין רצונו של מקום נסגרים כצורת ס, וזהו: "ויכס הענן את ההר" (משפטים כ"ד, ט"ז).

והסוכה שהיא כנגד ענני הכבוד נקראת כן, אותיות ס"כ לרמז על השינוי שהיה בענני הכבוד כצורת האות כ'

וכך כתב להדיא בספה"ק חסד לאברהם (ועיניי סוכות דף ל"ג ד"ה אשריד), שקדושת הסוכה היא כקדושת המשכן. יעו"ש. וכן המשנה בסוכה (ב) אומרת: "סוכה... שאינה גבוהה עשרה טפחים... פסולה". והגמרא מביאה לכך שלשה מקורות, ושניים מהם: א. "ארוך תשעה וכפורת טפח, הרי כאן עשרה, וכתוב "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת", ותניא מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה". והמקור השני מן הכרובים שהיו בגובה עשרה טפחים מעל הכפורת, ונאמר שהם "סוככים בכנפיהם על הכפורת". נמצא כי שיעיר הסוכה נלמד מהארוך והכפורת, ללמד שהסוכה היא בחינת קדש הקדשים.

ומי היה נכנס אל קדש הקדשים?

רק כהן גדול שהיה מגיע לדרגת מלאך ה', וכמובא במדרש (ויק"ר כא, יב) על הפסוק (אחרי מות ט"ו, י"ז): "וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו", אמר רבי אבהו: וכהן גדול לא אדם היה? אלא כההוא דאמר רבי פנחס, בשעה שהיה רוח הקודש שרוי עליו היו פניו בוערות כלפידים, הה"ד (מלאכי ב', ז) "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא".

לכן גם אנחנו שאחר יום הכיפורים זוכים להשיג את גודל הקדושה של הכהן הגדול ביום הכיפורים ולהמשיכה הלאה אל ימי חג הסוכות, ראויים אנו להיכנס אל מקום קדש הקדשים היא הסוכה הקדושה.

והנה, על דברי הגמרא בבבא בתרא (עה): עתיד הקב"ה לעשות שבע חופות לכל צדיק וצדיק. כתב על כך המהרש"א בחידושי: "דהחופות יהיו בזכות מצות סוכה שקיימו בעולם הזה ועל כן יהיו שבע שמצות סוכה כל שבעה".

ולדרכינו יש לפרש, העולם הבא הוא אור רוחני גדול ונשגב, וכדי שיוכל לקבלו מוכרח להקדים ולהיכנס למקום אחר שמאיר במקצת עד שענינו יתרגלו ויוכלו להשיג אור חזק כדוגמת העולם הבא, משום כך על ידי מצות סוכה, מחמת גודל האור הרוחני שבה, מכין את עצמו שיוכל לקבל את האור הרוחני של העולם הבא.

וזהו ביאור דברי הגמרא בעבודה זרה (ג), לעתיד לבא, באות האומות ומבקשות מהקב"ה שכהן, הקב"ה מקבלן אחת-אחת, כל אומה מנסה את כוחה ומספרת על

הטובות שעשו לישראל (ראה שם בגמרא), אך הקב"ה דוחה אותן שהכול עשו למענן עצמן. בלית ברירה, מציעות האומות לקב"ה הסכם אחר:

אמרו לפניו: רבש"ע, תנה לנו מראש ונעשנה, אמר להן הקב"ה: שוטים שבעולם, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת?

איבדתן את ההזדמנות לקיים את התורה, אך מתוך מידת הרחמים, מציע הקב"ה הצלה לאומות: "אלא אף על פי כן, מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה.... ואמאי קרי ליה מצוה קלה? משום דלית ביה חסרון כ"ס".

הקב"ה מציע לגויים לעשות רק מצווה אחת "קלה", והיא מצוות סוכה. וכי מה כל כך קל בה? עונה הגמרא- מצד חסרון כ"ס שבה. מקבלים הגויים את המצווה והולכים לקיימה: "מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא, שנאמר: (תהלים ב', ג') "ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו". מקדיר?! והא אמרת: אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו?! משום דישראל נמי זימני דמשכא להו תקופת תמוז עד חגא והוי להו צערא. והאמר רבא: מצטער פטור מן הסוכה! נהי דפטור, בעוטי מי מבעטי".

ויש לפרש "מקדיר עליהם חמה", היינו שהקב"ה יגלה לאומות העולם את גודל הקדושה הטמונה בסוכה, ואותם גויים מגושמים לא יהיו מסוגלים לסבול ולהכיל את גודל קדושת הסוכה, ולכן יברחו ממנה. ומן ההכרח הוא לתת להם דוקא את מצות סוכה, שבכדי להתרגל אל אור של העולם הבא מוכרחים לעבור דרך האור הרוחני של הסוכה.

מעתה יש לפרש, "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות", מה באה התורה ללמד במילת "האזרח", אלא שהיה הווא אמינא מחמת גודל קדושת הסוכה, שמא אדם פשוט שהוא בבחינת "אזרח", ייפטר ממצות סוכה, כי אינו יכול להכיל את גודל קדושת הסוכה. מחדשת התורה, שאף הוא חייב להיכנס אל הסוכה הקדושה. כי כל יהודי ויהודי אחר יום הכיפורים זך ונקי, ויכול להשיג את גודל קדושת הסוכה.

זהו ענין מחלוקתם של רבי אליעזר ורבי עקיבא, שניהם התכוונו אל ההסתופפות תחת צל כנפי השכינה, אלא שרבי אליעזר דיבר אל אותם צדיקים וקדושים כשבט לוי, שזכו לחסות תחת זיו השכינה ממש, ואילו רבי עקיבא דיבר גם על אותם רחוקים, שמחמת רמתם הרוחנית הירודה הוצרכו להיות מרוחקים מענני הכבוד, ולהם היה כסוכה רגילה בעלת דפנות עם השפעות קדושות מועטות.

והנה כתב בספה"ק בני יששכר (מאמרי חודש תשרי מאמר י' אות א') וז"ל: אמר הרב הקדוש המפורסם מהר"פ מקארעץ זצוק"ל, נקרא החג סוכות מלשון סוכה ברוח הקדש, ונ"ל דבזה ידוקדק בפסוק "חג הסוכות תעשה לך וגו'" (ראה ט"ז, י"ג), לך דייקא שתהא אתה סוכה ברוח הקדוש. עכ"ל.

ונראה לומר כי הסוכה היא זכר לענני הכבוד, ומצינו בזוה"ק (תרומה דף קמט.) במעלת ענני הכבוד: מה כתיב (פקודי מ', ל"ה): "ולא יוכל משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן". מאי הענן? חד חוטא הוה מההוא סטרא דאור קדמא וכו'. ומתבאר, כי ענני הכבוד היה בהם את האור הגנוז. כמו כן כתבו התוספות בשבת (נכ"ג), שכל הארבעים שנה במדבר היה לישראל אור על ידי עמוד הענן. כמו כן כתב בספר טעמי המנהגים (עמ' תק"מ) בשם ספר בני יוסף: על ידי הענן ראה ובדק אלעזר הכהן את ה"ח טרפות בפרה אדומה, וראה מה שבפנים אם היא כשרה או טריפה, על מנת שיוכל לשרוף את הפרה כשהיא שלימה. וזהו כוונת הספרי על הפסוק "ונתתם אותה אל אלעזר הכהן ושחט אותה לפניו" – "זר שוחט ואלעזר רואה", ולא אמרו ואלעזר עומד על גביו וכו'. ע"כ.

נמצא אם כן, שהסוכה שהיא זכר לענני הכבוד, ניתן על ידה להשיג את האור הגנוז – רוח הקודש.

בזה יש לבאר מה שמצינו במדרש (הובא באלהו זוטא על השו"ע או"ח סימן תר"ע סק"א), שהיוונים רצו לבטל את חג הסוכות, חוץ מהגזירה על שבת חודש ומילה, אמר הקב"ה: אתם חשבתם לעקור שמונת ימי סוכות, הנני נותן להם שמונת ימי חנוכה. ע"כ.

וצריך להבין מה השייכות בין חנוכה לסוכות, אשר מחמת שרצו היוונים לבטל את סוכות קיבלו ישראל כשכר את חג החנוכה?

אולם לפי דרכינו שעל ידי מצות סוכה שהיא זכר לענני הכבוד זכו להשיג את האור הגנוז, כמו כן על ידי נרות החנוכה יכול להשיג את האור הגנוז, וכמו שכתב בספה"ק בני יששכר (מאמרי חודש כסלו טבת סימן כ"א) וז"ל: הנה העדתי לך שלושה עדים נאמנים אשר הארת אור חנוכה, הוא מבחינת אור הגנוז, הלוא הם הרב עיר וקדיש בעל הרוקח ז"ל, אשר דבריו מקובלים מאליהו זכור לטוב, וכן מדברי הרב הגאון מהר"ל מפראג ידוע דבריו נאמרו ברוח הקודש, והיה משתמש בספר היצירה, והרב הקדוש אשר היה סמוך לדורותינו מפורסם ברוח קדשו הרב מהר"פ זצוק"ל מקארץ, על כן היא מצוה הנרמזת בתורה בגניזה, וכן בזוה"ק לא תמצא מדברים מענייני נר חנוכה רק פעם אחד וכו' (פרשת תולדות דף קלח:) והוא מטעם הנ"ל, שהוא מבחינת אור הגנוז, וקראו לימים האלה חנוכה, שהוא חינוך לגאולה העתידה, שיתגלה האור הגנוז, וכל ימי עניינו ומרודינו משנפסק הנבואה האיר השי"ת לנו הארת אור הגנוז בתורה, על ידי מצות נר חנוכה. עכ"ל. משום כן, באה מצות נרות חנוכה כשכר על רצונם של היוונים לבטל את מצות הסוכה.

לאור דברינו יבוארו היטב דברי המדרש (בר"ר מה, י) על הפסוק "והשענו תחת העץ": אתה אמרת והשענו תחת העץ, חייך שאני פורע לבניך – בסוכות תשבו שבעת ימים. ע"כ. ולפי דברינו יש לומר, שאמרו חז"ל כפי שהביא רש"י שם ומקורו בסוטה (י:), שאברהם אבינו כאשר היה מכניס אורחים היה פועל להכניסם תחת כנפי השכינה. ויעוי' בזוה"ק (וירא דף קב:) על הפסוק (וירא י"ח, ח') "והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו". שאומר, שהעץ היה מורה לאברהם למי מהאורחים יש עבודה זרה בכיסו. שאם העלים של העץ היו נוטים כלפי מעלה ולא עושים לאותו אדם צל, סימן לכך שהיתה לו עבודה זרה, ואם היו יורדים ומכסים אותו, סימן הדבר שהוא נקי מעבודה זרה.

לכן מידה כנגד מידה זכו ישראל בניו של אברהם אבינו, להיכנס אל הסוכה שהיא הסתופפות תחת כנפי השכינה.

יהי רצון שנזכה להסתופף תחת כנפי השכינה, ולקבל את השפעות הקדושות של ימי חג הסוכות, אמן ואמן.